

Лекція 9. Діяльність НАТО щодо забезпечення гендерної рівності у секторі безпеки і оборони

1. НАТО – система колективної безпеки: мета створення, критерії вступу
2. Значення НАТО у системі міжнародно-правових стандартів гендерної рівності у секторі безпеки і оборони
3. Політика НАТО у сфері жінок, миру і безпеки
4. Співпраця НАТО-Україна в сфері гендерної рівності

- Північноатлантичний договір був підписаний 4 квітня 1949 року у Вашингтоні представниками урядів
- Бельгії, Великої Британії, Данії, Ісландії, Канади, Люксембургу, Нідерландів, Норвегії, Португалії, Сполучених Штатів Америки, Франції
- Після завершення процесу ратифікації Договору всіма учасниками та депонування відповідних документів у США він набув чинності з 24 серпня 1949 р.
- НАТО народилася як результат нездатності ООН того часу забезпечити мир у світі, тоді, коли СРСР ветоував багато постанов Рад Безпеки цієї організації.
- Для легітимізації нової організації скористалися 51-м пунктом Статуту ООН, у частині 5 у рамках легітимного колективного захисту.
- Концепцію новоутвореної міжнародної організації її перший Генеральний секретар НАТО лорд Ісмей окреслив як “тримати росіян на відстані, американців – всередині (Європи), а німців – під контролем”.
-

Генеральний секретар НАТО лорд Ісмей

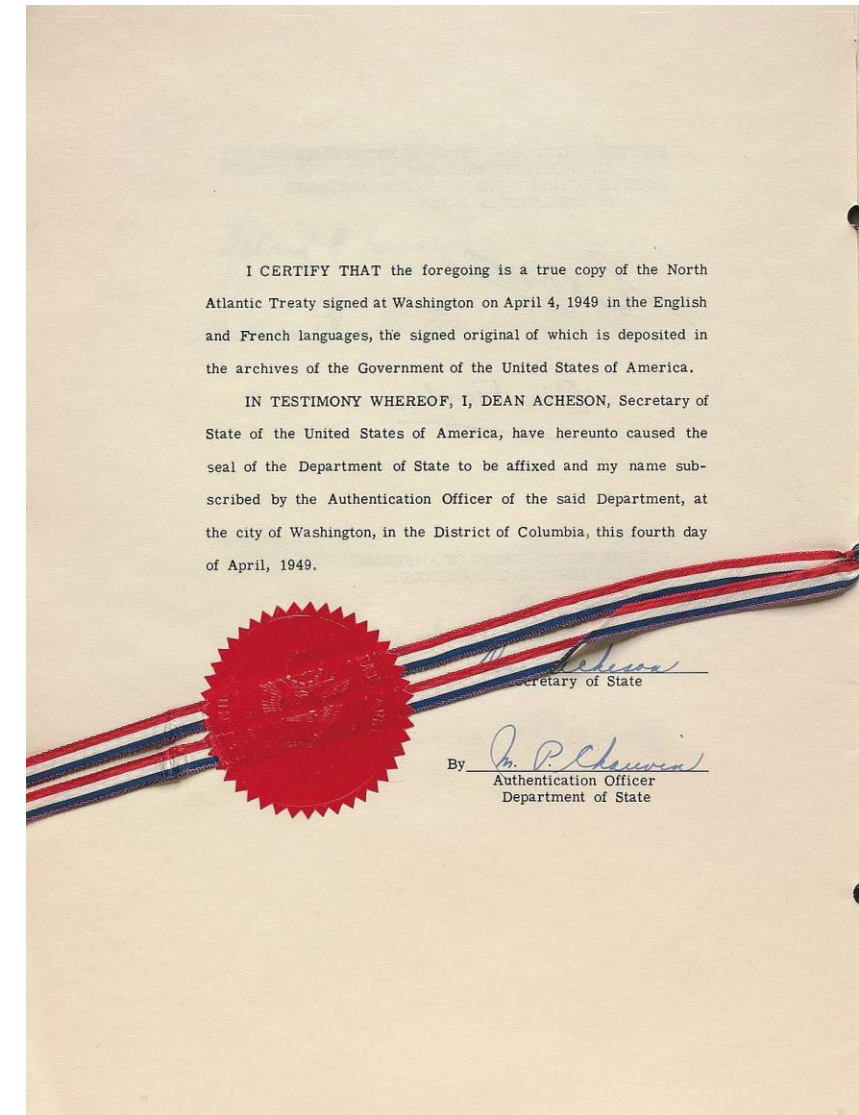

- **ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНИЙ ДОГОВІР** складається із Преамбули і 14 статей, які встановлюють зобов'язання, що покладаються на країни-члени Альянсу.
- Текст договору написаний дуже якісно і настільки загально та широко, що він із 1949 р. залишається незмінним.
- Для порівняння, поправки до Договору ЄС вносилися після кожної хвили і на кожному етапі подальшої інтеграції держав-членів, а також під час заснування нових інституцій.

Преамбула Договору визначає:

- **Першу мету:** його учасники об'єднують свої зусилля для здійснення колективної оборони та підтримання миру і безпеки у відповідності до Статуту ООН.
- **Другу мету:** захищати свободу, спільну спадщину і цивілізацію своїх народів.
- **Третю мету:** об'єднати зусилля з метою створення колективної безпеки та збереження миру.

-

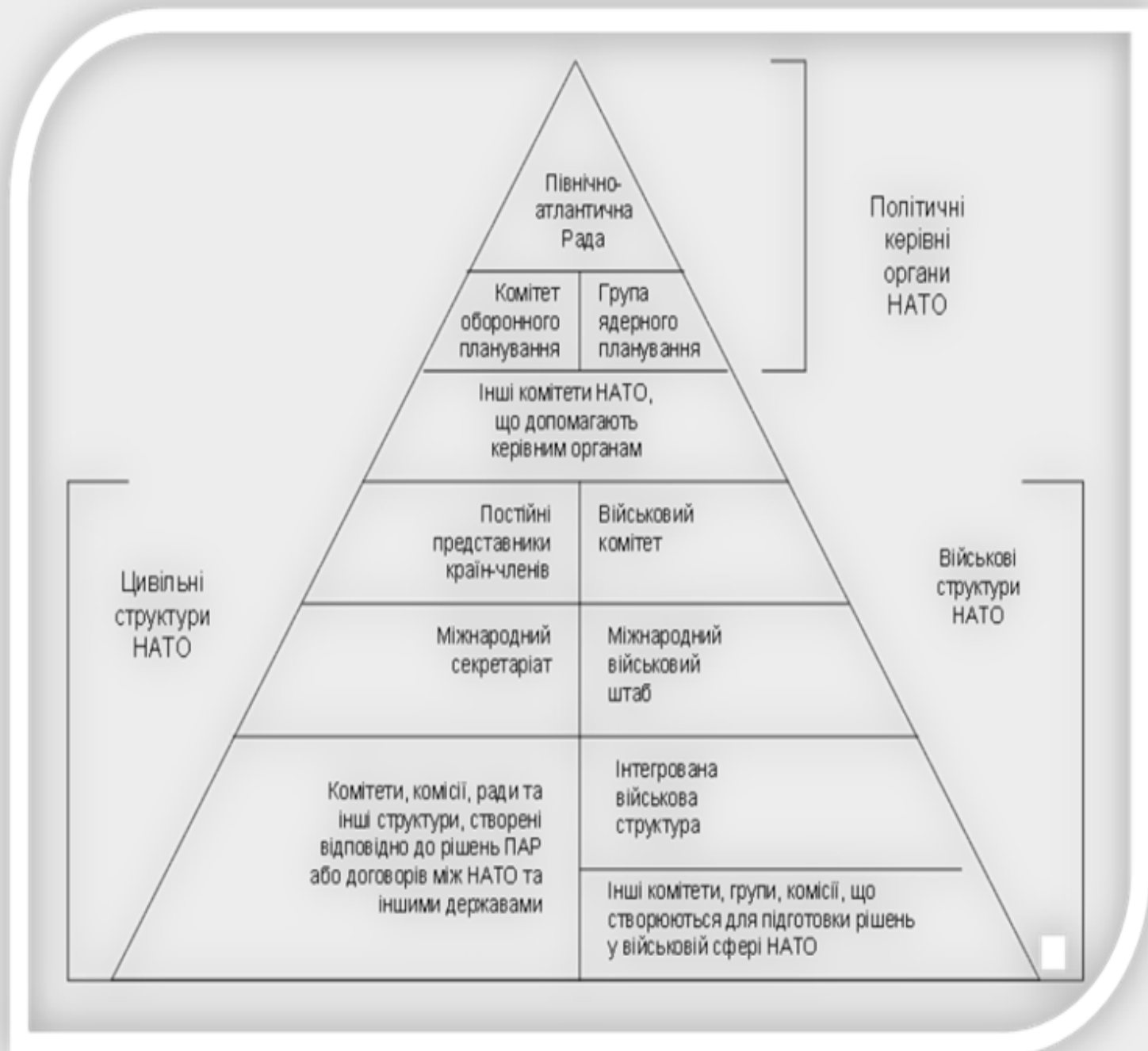
Стаття	ПІВНІЧНОАТЛАНТИЧНИЙ ДОГОВІР: Суть
1	вирішувати всі міжнародні спори мирними засобами
2	усувати конфлікти у своїй зовнішній політиці та сприяти економічному співробітництву між учасниками Договору
3	підтримувати і розвивати свою індивідуальну та колективну здатність протистояти збройному нападу
4	консультуватися, коли, на думку якоїсь із сторін, виникне загроза територіальній цілісності, або безпеці
5	збройний напад на одну або кількох із сторін у Європі чи у Північній Америці вважатиметься нападом на усіх
6	визначення територій, які охоплює Стаття 5
7	Договір не зачіпає права і обов'язки сторін
8	не укладати жодних міжнародних угод, що суперечать Договору
9	заснування Ради, в якій кожна із сторін буде представлена для розгляду питань, пов'язаних з виконанням Договору
10	можливість приєднання до Договору будь-якої іншої європейської держави, здатної втілювати у життя його принципи
11	Договір набуває чинності для держав, які його ратифікували
12	за вимогою будь-якою із сторін, Договір може бути переглянутий за певних умов
13	умови припинення участі сторін в Договорі
14	тексти Договору англійською і французькою мовами мають однакову силу

• **СТРУКТУРА НАТО** — представляє собою розгалужену систему, яка забезпечує ефективну роботу цієї організації. Основними інститутами політики та прийняття рішень у НАТО є:

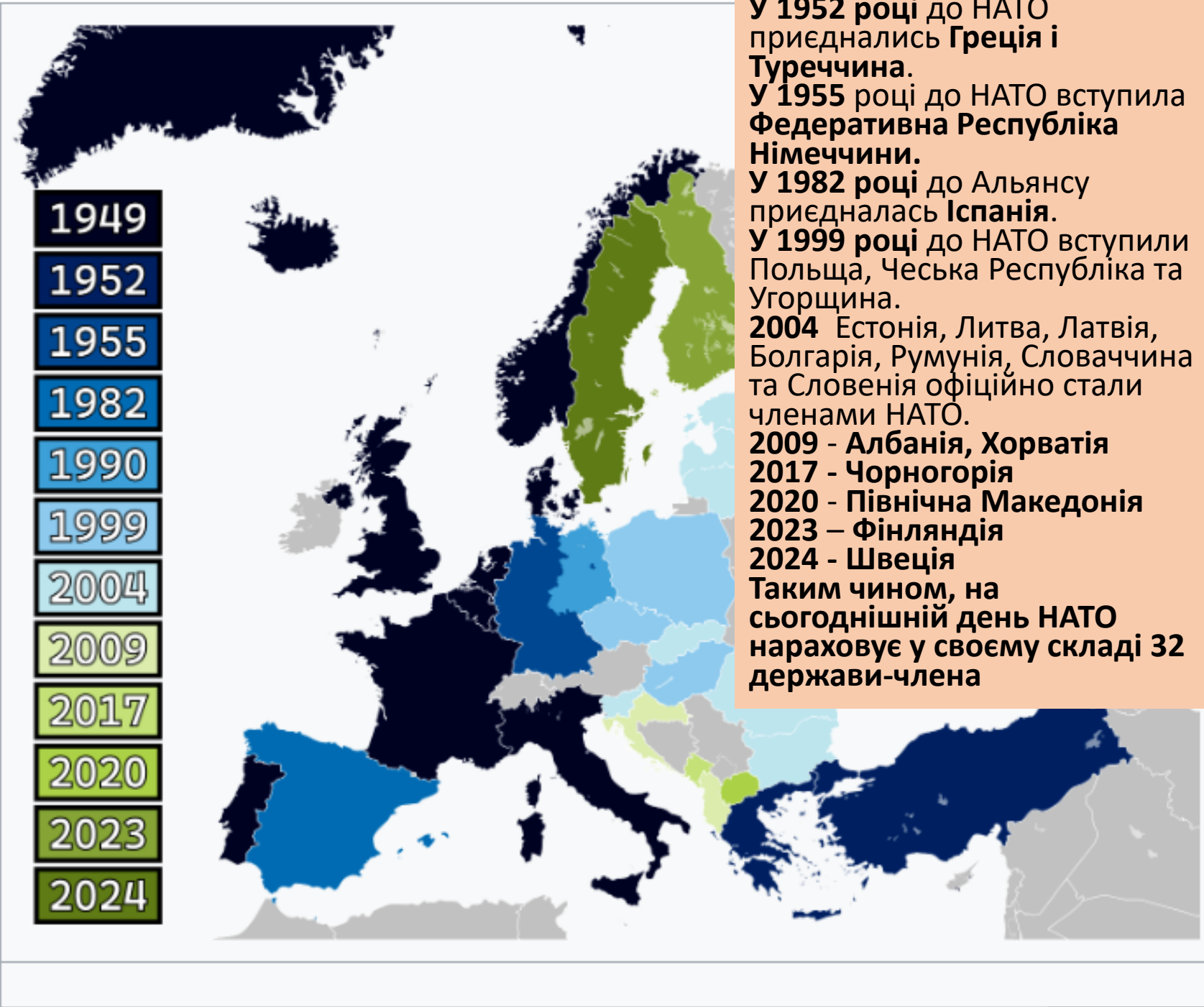
• **Північноатлантична Рада (ПАР)** - єдиний політичний орган ухвалення найважливіших рішень в НАТО.

Виконує важливі **представницькі** функції і приймає декларації та комюніке, у яких пояснюються політика та рішення Альянсу як широкій громадськості, так і країнам, які не є членами НАТО. До неї входять представники всіх країн-учасниць блока, які користуються рівними правами при обговоренні та прийнятті рішень.

• Рішення на засіданнях цього органу приймаються за принципом консенсусу, оформлюються у вигляді заключного документа та підписуються представниками держав-учасниць. Всі засідання сесій Ради НАТО проходять під головуванням Генерального секретаря Альянсу або його Заступника

Дата	Країна	Розширення
18 лютого 1952	 Греція	Перше
	 Туреччина	
9 травня 1955	 Німеччина	Друге
30 травня 1982	 Іспанія	Третє
3 жовтня 1990	Об'єднання Німеччини	
12 березня 1999	 Чехія	Четверте
	 Угорщина	
	 Польща	
29 березня 2004	 Болгарія	П'яте
	 Естонія	
	 Латвія	
	 Литва	
	 Румунія	
	 Словаччина	
	 Словенія	
1 квітня 2009	 Албанія	Шосте
	 Хорватія	
5 червня 2017	 Чорногорія	Сьоме
27 березня 2020	 Північна Македонія	Восьме
4 квітня 2023	 Фінляндія	Дев'яте
7 березня 2024	 Швеція	Десяте

Загалом, можна виділити такі основні етапи, які країна-претендент має пройти перш ніж стати членом Альянсу:

Консультаційний етап

- На цьому етапі відбувається інтенсивний Індивідуальний діалог із зацікавленими країнами-партнерами. Зустрічі в рамках цього діалогу допомагають країні-партнеру вивчити деталі роботи Альянсу, а НАТО має змогу детально вивчити внутрішню ситуацію в країні-претенденті та її відносини з країнами-сусідами (зокрема на предмет відсутності між ними нерозв'язаних територіальних суперечок).
- Паралельно військове керівництво НАТО проводить аналіз відповідних військових факторів у зацікавленій у членстві в НАТО країні. Наприкінці цього етапу країна публічно оголошує про своє бажання стати членом НАТО (без подання будь-якої формальної заявки).

Переговорний етап

- Етап починається висловленням запрошення від НАТО до країни- претендента розпочати переговори про вступ до НАТО. Після завершення переговорів країна-кандидат надсилає до НАТО листа про наміри, в якому підтверджує взяті на себе під час переговорів зобов'язання.

Ратифікаційний етап

- Розпочинається підписанням Протоколу про приєднання до Північноатлантичного договору та закінчується ратифікацією Протоколу у країнах-членах Альянсу та країні-кандидаті.

Імплементаційний етап

- Розпочинається із процесу передання країною-кандидатом документів про вступ до Північноатлантичного договору на збереження до США. Країни-кандидати стають офіційними членами Альянсу.
- Для того, щоб допомогти бажаючим країнам підготуватись до вступу у НАТО, в 1999 році було розроблено та ухвалено План дій щодо членства (ПДЧ) в НАТО

КРИТЕРІЇ ДЛЯ НАБУТТЯ ЧЛЕНСТВА В НАТО

Критерії, які необхідно виконати для вступу до НАТО

- Майбутні члени НАТО мають відповідати базовим принципам, втіленим у Вашингтонському договорі, таким як демократія, свобода особи та іншим відповідним положенням, викладеним у преамбулі до Вашингтонського договору.
- **Від країн-претендентів очікується, що вони будуть:**
 - а) вирішувати міжнародні суперечки мирним шляхом;
 - б) демонструвати відданість принципам верховенства права та прав людини;
 - в) вирішувати мирним шляхом міжетнічні конфлікти і зовнішні територіальні суперечки, спірні питання внутрішньої юрисдикції, відповідно до принципів ОБСЄ та з метою прагнення до встановлення добросусідських відносин;

- Зосередженість НАТО на реалізації Резолюції РБ ООН 1325 і наступних резолюцій, Глобальних Цілях ООН щодо гендерної рівності у секторі безпеки і оборони визначена Політикою НАТО/РЕАП Жінки, мир і безпека, що прийнята у 2018 році (NATO/EAPC Women, Peace and Security Policy, 2018). Керуючись Резолюціями РБ ООН щодо «Жінки, мир і безпеки» НАТО прагне подолати гендерну нерівність та інтегрувати політику «Жінки, мир і безпека» через три основні завдання Альянсу: колективну оборону, врегулювання кризових ситуацій і спільну безпеку.

Просування гендерної рівності в НАТО здійснюється через три керівні принципи:

- інтеграцію – передбачає, що гендерну рівність слід розглядати як невід’ємну частину політики, програм і проектів НАТО, керуючись ефективними практиками гендерного мейнстримінгу. Досягнення гендерної рівності вимагає визнання того, що кожна політика, програма та проект впливають на жінок і чоловіків;
- інклюзивність – означає, що представництво жінок у НАТО та в національних силах є необхідним для підвищення оперативної ефективності та успіху. НАТО намагатиметься збільшити участь жінок у всіх завданнях Міжнародного військового штабу та Міжнародного штабу на всіх рівнях, включно з зустрічами, можливостями навчання та залученням громадськості;
- цілісність – полягає у тому, що нерівність усувають систематично, щоб забезпечити справедливе та рівне ставлення до жінок і чоловіків в Альянсі. Відповідальність за всі зусилля щодо підвищення обізнаності та впровадження Порядку денного «Жінки, мир і безпека» має бути пріоритетом відповідно до міжнародного законодавства

- У НАТО гендерний мейнстримінг – це стратегія, яка використовується для досягнення гендерної рівності шляхом оцінки наслідків для жінок і чоловіків будь-яких запланованих дій у всіх сферах і на всіх рівнях, щоб гарантувати, що проблеми та досвід обох статей враховані.
- В Альянсі Комітет НАТО з гендерних перспектив (NATO Committee on Gender Perspectives) визначає гендерні перспективи як врахування гендерних відмінностей між жінками та чоловіками, які відображені в їхніх соціальних ролях та взаємодії, у розподілі влади та доступі до ресурсів та прямо пов'язує роль гендерної перспективи та рівності жінок із більш ефективними та стійкими зусиллями щодо миру та безпеки.
- НАТО включила гендерну перспективу як важливий компонент ефективності військових операцій у трьох ключових сферах: безпека людини; змістовна і рівноправна участь жінок-військовослужбовців в інститутах національної оборони та безпеки; підвищення оперативної ефективності через залучення жінок до запобігання, управління та вирішення конфліктів

- НАТО, як провідна міжнародна безпекова інституція розробила свій перший План дій щодо реалізації Резолюції ООН “Жінки, мир, безпека” ще у 2010 році. Зараз союзники керуються Планом дій НАТО з питань жінок, миру і безпеки (WPS), який було затверджено у 2021 році – він окреслює основні напрямки політики Альянсу в цієї сфері до 2025 року. Головна мета полягає в сприянні з боку всіх союзників подальшому розвитку гендерної рівності й інтегрування гендерних перспектив в усе, що робить НАТО – від політики і планування, навчання і освіти до місій і операцій. Наразі гендерні перспективи інтегруються в такі сфери, як інновації і нові технології, зміна клімату і стійкість. Також акцентується увага на посиленні навчання й освіти цивільного і військового персоналу НАТО, країн Альянсу і партнерів щодо запобігання і реагування на зв’язане з конфліктом на насильство стосовно жінок
- Загальні цінності НАТО, такі як індивідуальна свобода, демократія, права людини й зобов’язання за Статутом Організації Об’єднаних Націй лежать в основі принципу, що повноправність і залученість жінок є надзвичайно важливими. Спираючись на положення резолюцій Ради Безпеки ООН щодо жінок, миру і безпеки, Альянс працює над подоланням гендерної нерівності, інтегруючи гендерні перспективи в три основні завдання Альянсу: стримування й оборона, запобігання кризам і врегулювання криз та безпека, заснована на співробітництві.

СПІВПРАЦЯ В СФЕРІ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Головні напрямки роботи
ООН Жінки в Україні

ООН Жінки

(Структура Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок) – це структура ООН, яка займається питаннями гендерної рівності та розширенням прав і можливостей жінок.

Малюнок 1: Відсоток військовослужбовців-жінок, що перебувають на дійсній службі в державах-членах НАТО та партнерах Альянсу в 2017 році.

